

Rakúsky chemický priemysel na konci r. 1947 a začiatkom r. 1948. Terajší stav rakúskeho chemického priemyslu môžeme charakterizovať takto: *Petrolejový priemysel.* O terajšej ťažbe petroleja nie sú úradné záznamy, vie sa však, že od r. 1944 sa stále snižuje, a neočakáva sa, že bude dosiahnutá ťažba z vojnových rokov. Vplyv tohto zjavy na rakúske hospodárstvo nie je významný, lebo, ako je známe, dostáva rakúske hospodárstvo len minimálnu časť celej ťažby. Nová cena rakúskeho benzínu, 1.55 rakúskych šilingov, je vyššia ako svetová cena benzínu.

Ťažké chemikálie. Výroba ťažkých chemikálií napriek rozličným projektom doteraz stagnuje.

Dusíkatý priemysel. Továreň na dusík v Linci, ktorú postavili v poslednej vojne, začala v minulom roku zasa pracovať, ale vo výrobe čistého dusíka ešte nedosiahla kapacitu 60.000 ton ročne. Časť produkcie sa vymieňa za nemecké uhlie z Porúria.

Elektrochemický priemysel. Časť tovární elektrochemického priemyslu v Rakúsku má pomerne zastaralé zariadenie. Platí to najmä o Landeggu a Deutsch-Matrei. Naproti tomu má Rakúsko z minulej svetovej vojny jednu z najväčších a najmodernejších tovární na hliník v Ranzhofen v Hornom Rakúsku. Kapacita tejto továrne, 60.000 ton ročne, nemôže byť ešte využitá, lebo nemá k dispozícii dostatok elektrickej energie, t. j. 180.000 kW. Počas krízy v dodávke prúdu v lete a na začiatku jesene bola výroba hliníka celkom zastavená a elektrárne na Inne bola zapojená do celkovej siete. Továreň na hliník v Tulln nebola dokončená.

Suchá destilácia dreva. Projekty na suchú destiláciu dreva smerovali k výrobe dreveného uhlia, čo je pre nás nepochopteľné, keďže v Rakúsku takmer niet bukových lesov. Projekty, našťastie pre Rakušanov, neboly uskutočnené.

Umelá striž. V roku 1947 továrňa na umelú striž v Lenzigu musela taktiež prerušiť prevádzku, ale teraz už opäť pracuje. Predpísanú výrobu 30.000 ton ročne, ešte nedosiahla. Táto továreň je tiež zúčastnená na stavbe sirouhlikárne v Deuchendorfe.

Plastické hmoty. Najväčšia rakúska továreň na plastické hmoty patrí firme Kreidl a Heller. Výroba fenoplastu je teraz obmedzená, lebo pri zmenšenej výrobe svietiplynu získava sa iba 500 až 700 ton fenolu ročne a okrem toho je nedostatok formaldehydu. Výroba vinylových polymerizátov u firmy Beck, Koller a spol. je ešte v skúšobnom štádiu.

Farebné pigmenty. Míniom vyrába Bleiberger Union, zinkovú belobu tri malé továrne. Výroba je obmedzená, pretože nemajú dôležité pojidlá pre výrobu olejových farieb a lakov.

Farmaceutický priemysel. Väčšina tovární na chemicko-farmaceutické výrobky sa obmedzuje na výrobu liečebných špecialít, ktorých predaj si zaistujú pomerne drahou propagandou, a preto, až na malé výnimky, sa dosť ťažko udržujú.

Fotochemický priemysel. Výroba fotografických platní a papiera dosiahla určitej výšky preto, lebo odpadla konkurencia z Nemecka. Chybuje im však fotoželatína.

Aký bude rozvoj rakúskeho chemického priemyslu v budúcnosti, sa dá iba ťažko posúdiť. Priaznivý vplyv na jeho vývoj iste bude mať návrat niekoľkých rakúskych chemikov z cudziny, odkiaľ si prinášajú mnoho poznatkov a iniciatívy. O chemický dorast je tiež postarané. Vyučovanie na univerzitách a technikách je veľmi dobre vedené, i keď malé dotácie spôsobujú ťažkosti. Malé platy vysokoškolských profesorov a nedostatok bytov vo Viedni sťažuje obsadzovanie miest, uprázdnených úmrtím alebo odchodom do penzie. Nepriaznivým momentom pre priemysel pravdepodobne bude prenesenie menších priemyslových podnikov z Viedne a Dolného Rakúska do západných krajín, lebo sa isto objaví nezamestnanosť na východe a nedostatok odborných pracovných síl na západe.

Polymer Corporation of Sarnia, Kanada. (Chemical Trade Journal, 9. jan. 1948.) Táto spoločnosť je majetkom štátu a vyrába asi 100 miliónov lb. syntetického kaučuku ročne okrem niekoľko miliónov lb. uhlíkovodíkov. Vyrába 14 druhov syntetického kaučuku pre všeobecné upotrebenie a z ostatných chemikálií styrén, butan a toluen. Ročná výroba sa odhaduje na 20 miliónov dolárov. Počet zamestnancov je 1800.

Spoločnosť má 5 výskumných laboratórií s dvoma pokusnými prevádzkami a 70 ľudí tvorí výskumnícky personál. Výskumnícke oddelenie spoločnosti bolo založené až v roku 1944, dosiahlo však povzbudivých výsledkov a spolupracuje s National Research Council, s kanadskými vysokými školami, s kanadskými výrobcami kaučuku a s výskumníkmi USA. Činnosť spoločnosti sa neustále rozširuje a zdá sa, že sa stane jedným z hlavných stredísk kanadského chemického priemyslu.

Dnes dodáva vyše 12 miliónov libier styrénu ročne továrňam na výrobu plastických hmôt v Montreale, ktoré vybudoval sesterský podnik Dow Canadian. Veľmi významná je ich výroba izobutylénu a čoskoro budú dodávať aj butylalkohol a celý rad ľahkých uhlíkovodíkov, pre ktoré sa predvída stále vzrastajúci odbyt. Základnou surovinou pre rozličné výrobky spoločnosti je nafta.

I. G. Werke-Leverkusen. (Indice Montecatini č. 30. 1947.) Pre veľký význam výrobkov tohto podniku a tiež aj z technických príčin je bezpodmienečne potrebné, aby závod mal vždy zaistené potrebné

množstvo uhlia, pretože jeho rentabilita záleží v tom, že všetky továrne pracujú súčasne a bez prerušenia. Kombinovaná výroba napr. farbív a farmaceutických výrobkov sa tu nedá rozdeliť, lebo k výrobe syntetických farmaceutických prípravkov sú potrebné mnohé také chemické slúčeniny, ktoré sú medziproduktmi vo výrobe farbív. Najzákladnejšou podmienkou výroby v tomto podniku je uhlie, ktorého nedostatok už aj v lete 1947 na určitý čas zapríčiniť prerušenie výroby. Podnik má dnes 9.500 zamestnancov, z ktorých je 495 chemikov, lekárov, biológov, fyzikov a iných výskumníkov.

Trhy surovín a tovarov. (Zahraničný obchod, roč. 3, č. 3.)

P a p i e r.

Maďarsko venuje výstavbe svojho papiernického priemyslu značnú pozornosť. Z 12 tovární, ktoré boli za vojny veľmi poškodené, pracuje teraz už 11. Ich ročná produkcia je 100.000 ton. Nedostatok dreva je však veľkou prekážkou v snahách o jej zvýšenie.

Vo Francúzsku sa za prvých 11 mesiacov roku 1947 zvýšila výroba papiera a lepenky o 21,4% a dosiahla koncom novembra 78,9% priemernej mesačnej výroby z roku 1938.

Aj belgický papiernický priemysel zvyšuje stále svoju produkciu. V septembri 1947 dosiahol už 99% z výroby v roku 1938, a v októbri r. 1947 bol už tento výkon dokonca prekročený.

V Mexiku sa zriaďuje nová továreň na výrobu cigaretových papierov. Jej produkcia má kryť celú spotrebu štátu. V roku 1946 sa do Mexika doviezlo cigaretového papiera za 1.700.000 pesos.

Švajčiarske papierne obmedzily pre nedostatok surovín kontingent dodávok tlačiarňam novín o 30%. Dovoz zo zahraničia nemôže zaokrýť spotrebu papiera, lebo importovaný rotačný papier je pridrahý. Očakáva sa, že sa vo Švajčiarsku zvýši cena papiera o 20%.

V Kanade sa v r. 1947 vyrobilo 4,44 mil. ton rotačného papiera, čo je o 7,3% viac ako v roku 1946. Vývoz sa zvýšil o 8,6%.

Z anglického trhu chemikálií. Dopyt po všetkých druhoch chemických výrobkov je ešte stále veľmi značný, hoci sa ich ceny zväčša zvýšili. Tak napr. za uhličitan barnatý prírodný, uhličitan barnatý sražaný a síran barnatý sražaný sa teraz platí 26,15.— £ za tonu. Sírník sódný je drahší asi o 2 £, takže za hotový tovar v tonách požaduje sa teraz £ 16,12,6. Aj cena slúčenin címu opäť stúpila v súlade s nedávnym zvýšením ceny tohto kovu.

Na trhu farmaceutických a ostatných jemných chemikálií nastaly veľké cenové zmeny. Oproti tomu sa však zvýšila cena kyseliny ortofosforečnej, fosforečnanu sódného, chloridu amónneho, prírodného uhličitanu zinočnatého a sulfanylamidu. Pre nedostatok

bezvodnej kyseliny octovej a fenolu sú hľadané aj všetky prípravky z týchto surovín. Na trhu dehtových výrobkov sa predpokladá, že dopyt značne prevýši výrobu, pričom naftalen a z dehtu vyrobené kyseliny budú najobťažnejšími položkami.

Juhoslovanská päťročnica v chémii. (Monitorul Petrolului Roman, 1947).

— — — — —	1939	1951
kyselina sírová	14.100 ton	92.000 ton
síran meďnatý	12.883 ton	22.000 ton
umelé hnojivá	72.700 ton	350.000 ton
karbid vápnika	63.611 ton	126.000 ton
amoniaková voda	21.967 ton	50.000 ton
hydroxyd sódný	13.914 ton	35.000 ton
syntetický kaučuk	—	10.000 ton

S P O L K O V É Z V E S T I

Výborová schôdzka SChS konala sa 14. marca 1948 v Bratislave za predsedníctva starostu Prof. Dr. J. Gašperika v prítomnosti 23. členov výboru a tajomníka ROH Dr. Topolského.

V úvode svojho tajomníckeho referátu konštatoval kol. Beseda, že slúčenie členovského príspevku s predplatným na Chemické zvesti sa veľmi dobre osvedčilo. Platby tieto prichádzajú teraz omnoho lepšie ako v minulosti. Ďalej oznámil, že sa vo spolku nevytvoril akčný výbor, lebo každý člen SChS podlieha akčnému výboru tam, kde je zamestnaný a nezamestnaných členov nemáme. Okrem toho SChS sa už 1. septembra 1944, za Slovenského národného povstania, verejne prihlásil k spolupráci so SNR v Banskej Bystrici, od toho času vo výbore SChS nenastaly zmeny a v rokoch nasledujúcich bol spolok aktívnym členom Slovenského technického sboru. Z uvedených dôvodov výbor postačuje na to, aby urobil príslušné opatrenia v duchu daného vývoja. Ďalej oznámil, že v dňoch 13—23 apríla t. r. bude na návšteve v CSR skupina poľských chemikov, ktorí asi tri dni venujú Slovensku.

Po rozprave o zpráve kol, tajomníka a kol. Prof. Dr. Krempekého o vydavateľskej činnosti urobil výbor tieto rozhodnutia:

1. Spontánne bol prijatý návrh, na pamätný spis, ktorým sa SChS vyslovuje za budovateľský program Gottwaldovej vlády a prisľubuje jeho podporu a dokonalé plnenie.

2. Žiada sa, aby kolegovia v akčných výboroch starostlivo dbali na pokyny Revolučného odborového hnutia a každý prípad objektívne posudzovali bez osobnej zaujatosti.

3. S radosťou vítame návštevu poľských chemikov, ktorých za SChS budú sprevádzať kolegovia Prof. Dr. Gašperik, Vicián a Barica.

4. Konštatovalo sa, že finančný náklad na knihu kol. Jirku „Cement“ je zaistený. Kniha po jazykovej korektúre, ktorú previedol Dr. Horecký, asistent SAVU, je v tlačiarni.